

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАВОВОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ НЕЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

О. О. Кульчій, к.ю.н.

Ефективність навчального процесу є основним показником, що відображає здатність системи освіти та її елементів (зокрема у розрізі окремих навчальних дисциплін) виконувати покладені на нього функції – готувати конкурентоспроможного фахівця для різних галузей і сфер економіки. У педагогіці вищої школи приділяється значна увага ефективності, і, передусім, чинникам, що її забезпечують. Такими чинниками прийнято вважати певну систему вихідних дидактичних вимог – принципів.

Сьогодні можна знайти чимало досліджень зв'язку ефективності діяльності працівників та мотивації, однак роль мотивації у навчальному процесі часто залишається без уваги. Водночас, як доводить практика, саме відсутність належного рівня мотивації є однією із найбільших перешкод досягнення високого рівня якості знань з правових дисциплін у студентів, для яких ці дисципліни не є фаховими. Особливо примітним є вплив цього чинника на студентів старших курсів, які вже мають сформовані ціннісні установки й життєві пріоритети.

Мотиваційний компонент містить емоційно-спонукальні чинники пізнавальної активності студентів, їхнє ставлення до навчання, прагнення до засвоєння нових знань і способів пізнавальної діяльності. Загалом терміном «мотивація» у психології позначаються переважно два психічні явища: 1) сукупність стимулів, що викликають активність індивіда і визначальну її активність; 2) процес утворення, формування мотивів, характеристику процесу, який стимулює і підтримує поведінкову активність на певному рівні. Слід зауважити, що прямого зв'язку між діяльністю і силою мотиву досягнення успіхів і уникнення невдач не виявлено, адже, крім сили і характеру мотиву досягнення успіхів, результати діяльності залежать ще й від складності завдань.

Цю залежність було сформульовано у відомих законі Йеркса-Додсона та законі оптимуму-песимуму М. Є. Введенського, основним змістом яких є виведення «оптимуму» стимуляції, який залежить від складності завдання. Під час виконання складного завдання необхідна слабша мотивація, а для простого – сильніша, при цьому «оптимальним» є її середній рівень інтенсивності. М. Є. Введенський додатково звертав увагу на індивідуальність «оптимуму» мотивації та важливість для розумової праці дотри-

мання «оптимального» темпу та ритму. Причому цей темп та ритм для кожної особи є так само індивідуальним. Відтак, слід визнати, що впровадження елементів дистанційних технологій навчання (у т.ч. й для студентів денної форми навчання) при продуманій організації самостійної роботи студентів може сприяти підвищенню її ефективності. Зокрема студенту можна надати право самостійно скласти календарний план вивчення навчальної дисципліни, якого він повинен чітко дотримуватися. Санкцією за порушення може бути поступове збільшення кількості/складності завдань, які необхідно виконати на ту ж саму кількість балів.

Сприяти посиленню мотивації до навчання покликана й система модульно-рейтингового оцінювання, однак в умовах, коли відсутній прямий зв'язок між якістю освіти та соціальним і економічним статусом індивіда – цей мотиваційний компонент належним чином не спрацьовує.

Курс на підвищення ефективності правової підготовки ставить на порядок денний і питання змісту такої підготовки. Ефективним є навчання, що ставить передусім продуктивну, творчу мету (передбачає розвиток умінь і навичок), а не репродуктивну (відтворення змісту правової норми). Відтак, на нашу думку, одними з важливих завдань правової підготовки студентів мають бути вироблення вміння орієнтуватися у системі нормативно-правових актів, відшукувати їх, аналізувати їх структуру та співвідношення з метою визначення правової норми, що має бути застосована до певної ситуації. Крім того, студенти мають навчитися тлумачити, аналізувати зміст положень законодавства. Для вироблення такого вміння зокрема можна застосовувати коментоване читання.

Ефективність лекційного заняття багато в чому залежить від готовності студентів до її сприйняття. А ,отже, у випадках, коли з певної теми заплановано як лекційне так і семінарське заняття, і викладач хоче акцентувати увагу студентів саме на лекції – може бути виправданою зміна традиційної послідовності цих занять.

Навчально-виховний процес включає в себе величезну кількість елементів, стадій. Відповідно, для ефективності навчального процесу в цілому високі вимоги мають висуватися і до всіх його складових. Одними з найважливіших елементів навчального процесу щодо вивчення дисциплін правового циклу є належна мотивація, раціональне цілепокладання (акцентування на розвивальній та виховній меті). Раціональний та науково обґрунтований підхід до їх визначення дасть можливість підвищити ефективність правової підготовки студентів неюридичних спеціальностей.